

Twee aantekeningen over het gebruik van adellijke titels

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (2006). Twee aantekeningen over het gebruik van adellijke titels: Buitenlandse adelstitels en buitenlandse naamsbestanddelen van adellijke origine. *Burgerzaken en Recht*, 13(3), 100-105.

Document status and date:

Published: 01/01/2006

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

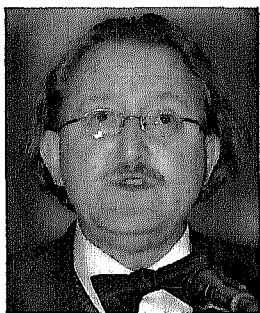
Twée aantekeningen over het gebruik van adellijke titels

1. Buitenlandse adelstitels en buitenlandse naamsbestanddelen van adellijke origine

De vraag is opgekomen op welke wijze buitenlandse adellijke titulatuur of buitenlandse naamsbestanddelen van adellijke origine dienen te worden opgenomen in Nederlandse akten van de burgerlijke stand. Deze kwestie is aan de orde geweest in de 74ste vergadering van de Commissie van Advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit¹ op verzoek van de NVVB.² De Commissie vroeg hierover de mening van de Hoge Raad van Adel.

Deze gaf aan dat buitenlandse adellijke titels - aldaar vervallen of niet - volgens Nederlands recht niet als adellijk gelden. Zij zouden ook niet als adellijk kunnen worden erkend, aangezien de dragers ervan dan eerst in de Nederlandse adel zouden moeten worden ingelijfd, hetgeen slechts bij Koninklijk Besluit kan geschieden (zie art. 1 en 2 lid 3 Wet op de Adeldom). Daar de overgangsregeling van de Wet op de Adeldom inmiddels is geëxpireerd (zie art. 8 Wet op de Adeldom), kan een dergelijk verzoek tot inlijving in beginsel slechts worden gedaan tegelijk met een naturalisatie- of optieprocedure (zie art. 8, respectievelijk 6 Rijkswet op het Nederlanderschap), waarin betrokkene het Nederlanderschap wenst te verkrijgen (art. 2 lid 3 onder a en b Wet op de Adeldom).

Een persoon die het Nederlanderschap van rechtswege heeft verworven, terwijl diens vader het Nederlanderschap niet van rechtswege bezat, kan om inlijving verzoeken bij het bereiken van de meerderjarigheid (art. 2 lid 3 onder c Wet op de Adeldom).

PROF. MR GERARD-RÉNÉ
DE GROOT

HOGLERAAR RECHTSVERGE-
LIJKING EN INTERNATIONAAL
PRIVAATRECHT AAN DE UNI-
VERSITEIT MAASTRICHT EN LID
VAN DE COMMISSIE VAN ADVIES
VOOR DE ZAKEN BETREFFENDE
DE BURGERLIJKE STAAT EN DE
NATIONALITEIT. DEZE BIJDRAGE IS
UITDRUKKELIJK À TITRE PERSON-
NEL GESCHREVEN EN GEEFT NIET
DE MENING VAN DE COMMISSIE
VAN ADVIES WEER. DE AUTEUR
DANKT MR. KEES SAARLOOS
VOOR ZIJN OPMERKINGEN OVER
EEN EERDERE VERSIE VAN DEZE
BIJDRAGE.

Het is juist dat een *Nederlander*, die niet krachtens zijn afstamming tot de Nederlandse adel behoort, slechts na verheffing, erkenning of inlijving in de Nederlandse adelstand een adellijke titel of adellijk predikaat mag voeren. Met betrekking tot Nederlanders met een buitenlandse adellijke titel is met name de inlijving relevant. Heeft die inlijving niet plaats gevonden, dan blijft vermelding van een buitenlandse adellijke titel of adellijk predikaat³ in de akten van de burgerlijke stand achterwege.

Indien een Nederlander onbevoegd een buitenlandse adellijke titel of predikaat voert, is zulks bovendien strafbaar op grond van art. 435 onder 2 Wetboek van Strafrecht: "Met een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft: [...] 2. hij die zonder 's Konings verlof waar dit vereist wordt, een vreemd ordeteken, titel, rang of waardigheid aanneemt."

Het onbevoegd voeren van een Nederlandse adellijke titel is strafbaar op grond van art. 435 onder 1 Wetboek van Strafrecht: "Met een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft: [...] 1. hij die zonder daartoe gerechtigd te zijn een Nederlandse adellijke titel voert of een Nederlands ordeteken draagt."

Het valt trouwens op dat de desbetreffende bepaling geen gewag maakt van het onbevoegd voeren van het Nederlands adellijke predikaat 'Jonkheer'. Van Meeuwen⁴ merkt daarover zonder nadere argumenten op: "Onder titel is hier, naar men aanneemt, het predikaat jonkheer begrepen; ...".

Noyon/Langemeijer/Remmelink⁵ stellen: "Dit technische onderscheid (d.w.z. tussen adellijke personen met en zonder titel; *dG*) schijnt voor de toepassing van het wetboek, dat alleen van titels spreekt, niet in aanmerking te komen. Het doel van de bepaling is toch te treffen het voeren van zodanige bijvoegselen bij de geslachtsnaam, die adeldom zouden moeten aantonen. Onder titels is hier dus het predikaat begrepen." Sterk zijn deze redeneringen niet: ze staan op gespannen voet met het uitgangspunt dat slechts diegene strafbaar is die een reeds bestaand strafrechtelijk verbod overtreedt. Een extensieve interpretatie van een strafrechtelijke bepaling is daarmee niet te rijmen.

OPNEMING IN AKTEN BURGERLIJKE STAND?

Aangezien art. 435 onder 1 Wetboek van Strafrecht slechts ziet op het voeren van een *Nederlandse* adellijke titel, is het voeren van een buitenlandse adellijke titel die niet in Nederland voorkomt, derhalve niet strafbaar.⁶

Het feit dat art. 435 Wetboek van Strafrecht het voeren van de vreemde titel niet belet, brengt nog niet met zich mee, dat zo'n buitenlandse titel in aanmerking komt voor opneming in akten van de burgerlijke stand. Wanneer dat wel mogelijk is zullen we nu nader bekijken.

Indien een buitenlander volgens zijn nationale recht gerechtigd is tot het voeren van een adellijke titel of een adellijk predikaat, staat er m.i. niets aan in de weg, dat deze titel of predikaat ook in Nederland wordt gevoerd en in akten van de burgerlijke stand wordt vermeld, mits betrokkene niet (tevens) de Nederlandse nationaliteit bezit.⁷ Als ik het wel zie, gebeurt zulks in de praktijk ook (bijvoorbeeld als een buitenlandse adellijke als getuige bij een huwelijk in Nederland optreedt).⁸ Als de adellijke titel of het predikaat volgens het recht dat op de naam van betrokkene van toepassing is (in de regel zijn nationale recht) in authentieke akten dient te worden vermeld, moet dat ook hier in Nederland gebeuren. De band met de naam van betrokkene is zo nauw, dat niet terzake doet of de adellijke titel naar buitenlands recht deel uitmaakt van de naam of op andere gronden in de akten van de burgerlijke stand wordt vermeld.

Als iemand van buitenlandse nationaliteit bijvoorbeeld ex art. 3 lid 3 Rijkswet op het Nederlanderschap bij geboorte tevens de Nederlandse nationaliteit verwerft en naar buitenlands recht tot de adel behoort, ligt het voor de hand om gedurende de minderjarigheid van betrokkene in een Nederlandse akte van de burgerlijke stand de buitenlandse adelstitel of adelspredikaat te vermelden. Inlijving kan immers pas bij bereiken van de meerderjarigheid worden verzocht (art. 3 lid 3 onder c Wet op de Adeldom). Na het bereiken van de meerderjarigheid blijft vermelding van de buitenlandse titel of het buitenlandse predikaat achterwege, tenzij inlijving heeft plaatsgevonden.

De zaak ligt fundamenteel anders, als een *buitenlander* een naam van buitenlandse origine draagt waarin als naamsbestanddeel een 'adellijke' titel voorkomt, die echter geen indicatie van adel meer is, omdat dit instituut in het desbetreffende buitenland is afgeschaft. Indien het desbetreffende buitenlandse recht van toepassing is op de vaststelling van de naam van betrokkene zal ook het 'adellijke' naamsbestanddeel in een Nederlandse akte van de burgerlijke stand moeten worden vermeld, maar deze vermelding indiceert niet dat betrokkene tot de adel behoort.⁹ Indien naar toepasselijk buitenlands recht het 'adellijke' naamsbestanddeel moet worden aangepast aan het geslacht van de drager of draagster (zoals bijvoorbeeld naar Duits recht het geval is), dient dit ook in een Nederlandse akte te gebeuren. Zo zal Emma, de in Nederland geboren dochter van de Duitser Johann Fürst von Fürstenberg, hier moeten worden vermeld als Emma Fürstin von Fürstenberg.¹⁰

Vervolgens moet de vraag worden beantwoord, wat rechtens is indien een naam van buitenlandse origine waarin een 'adellijk' naamsbestanddeel zichtbaar is, gedragen wordt door iemand van Nederlandse nationaliteit. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren, indien een buitenlander door bevestiging van een optieverklaring of naturalisatie Nederlander wordt. Art. 6 lid 5¹¹ of 12 lid 2¹² Rijkswet op het Nederlanderschap zullen dan veelal geen wijziging van de geslachtsnaam mogelijk maken.¹³ Indien vervolgens - na verwerving van het Nederlanderschap - Nederlands recht van toepassing is op de naam, lijkt aanpassing van de naam aan het geslacht van de drager of draagster uitgesloten. Dit is anders, indien betrokkene tevens de nationaliteit van een andere Lid Staat van de Europese Unie bezit en het recht van die andere staat aanpassing van het adellijke naamsbestanddeel aan het geslacht kent (vergelijk de conclusies die getrokken kunnen worden uit de beslissing van het Europese Hof van Justitie in de zaak Garcia Avello).¹⁴

TRANSSEKSUEEL?

Ik zou er evenwel een lans voor willen breken, dat ook indien een Nederlander een naam draagt van buitenlandse origine waarin een 'adellijk' naamsbestanddeel zichtbaar is, aanpassing van die naam aan het geslacht van de drager is toegestaan. Men beseffe, dat vermelding in een akte of reisdocument als 'Maria Elisabeth Graf von Hohenberg' in een Duitstalig land direct op de lachspieren werkt of het vermoeden oproept, dat betrokkene een nog niet geheel geslaagde transseksueel is. Met dit gegeven dient rekening te worden gehouden in het licht van het respect voor de privé-sfeer van betrokkene.¹⁵ In dat licht is opportuun om overeenkomstig de gebruiken in het land van herkomst van de desbetreffende naam deze aan het geslacht van betrokkene aan te passen (uiteraard in de Duitse taal) en betrokkene te vermelden als 'Maria Elisabeth Gräfin von Hohenberg'.

In een eerdere publicatie verdedigde ik voor de spiegelbeeldige situatie, waarin een vrouw van Duitse nationaliteit naar Duits recht de naam van haar naar Nederlands recht adellijke echtgenoot droeg, ook dat het bij die naam horende adelspredikaat Jonkheer aan het geslacht van de vrouw moest worden aangepast, zodat zij in Duitse akten zou worden aangeduid als 'Barbara Jonkvrouwe Storm van 's Gravensande'.^{16 17}

In de praktijk is de vraag opgekomen, hoe gehandeld dient te worden ten aanzien van een aanduiding als 'Raden' in combinatie met een uit Indonesië afkomstige naam.¹⁸ Als betrokkene de Nederlandse nationaliteit bezit, dient de vermelding van 'Raden' in Nederlandse akten steeds achterwege te worden gelaten. Het is in theorie denkbaar dat inlijving bij de Nederlandse adel wordt verzocht, maar deze inlijving zal worden afgewezen, omdat er geen sprake is van een vergelijkbaar adelsstatuut.¹⁹

Indien iemand evenwel de Indonesische (en daarnaast niet de Nederlandse) nationaliteit bezit, hangt het al dan niet opnemen van de aanduiding 'Raden' in een Nederlandse akte van de burgerlijke stand af van het feit of krachtens Indonesisch recht een dergelijke vermelding in een authentieke akte zou dienen plaats te vinden. Het is daarbij irrelevant, of het buitenlandse adelsrecht al dan niet een met het Nederlandse adelsrecht vergelijkbaar adelsstatuut kent.

2. Artikel 1:9 Burgerlijk Wetboek en het gebruik van adellijke titels en predikaten

In Burgerzaken en Recht 2005, p. 18-21 heeft de heer Rob van der Velde in zijn opstel 'Noblesse oblige' een fraai en zorgvuldig overzicht gegeven over adellijke titels en predikaten in de GBA, akten van de burgerlijke stand, reis- en identiteitsbewijzen e.d.. In de door Van der Velde ingenomen standpunten kan ik mij vinden, op één punt na: de kwestie van adeldom en huwelijk tussen personen van gelijk geslacht. Van der Velde stelt: "Als de echtgenote van een graaf of baron in het maatschappelijk verkeer wordt aangeduid als "gravin" of "barones", rijst de vraag hoe dat dan zit indien een huwelijk wordt gesloten tussen personen van gelijk geslacht. Mag dan ook de echtgenote van een barones zichzelf in het maatschappelijk verkeer aanduiden als "barones"?

Neen, - zo stelt Van der Velde - adelsrecht is voor een belangrijk deel 'traditioneel' gewoonterecht, dus deze vraag moet conservatief worden beantwoord: noch de niet-adellijke vrouw van een adellijke vrouw, noch de niet-adellijke man van een adellijke man mogen de titel van hun echtgeno(o)t(e) gebruiken! Het gewoonterecht om dit, bij uitsluiting van anderen, wel te kunnen doen, betreft slechts het huwelijk tussen personen van verschillend geslacht en wel voor de niet-adellijke echtgenotes van getitelde echtgenoten. Dit 'traditionele' gewoonterecht is dus evenmin van toepassing bij geregistreerd partnerschap.

Met dit standpunt kan ik het niet eens zijn. Traditioneel was het zo dat gehuwde vrouwen het recht toekwam om de geslachtsnaam van hun echtgenoot al dan niet in combinatie met de eigen geslachtsnaam te voeren. Deze traditie werd in 1970 in art. 1:9 BW verwoord.

Vrouwen die gehuwd zijn met een adellijke man hebben in het licht van deze sinds 1970 gecodificeerde traditie ook het recht om de geslachtsnaam van de echtgenoot te voeren, waarbij dat recht zich uitstrekt tot het gebruik van de bij die geslachtsnaam behorende adellijke titel (of adellijk predikaat), uiteraard in de corresponderende vrouwelijke vorm.²⁰

Sinds 1 januari 1998 komt door wijziging van art. 1:9 BW ook aan een gehuwde man het recht toe om de geslachtsnaam van zijn echtgenote al dan niet in combinatie met de eigen geslachtsnaam te voeren. Ook als de geslachtsnaam van de echtgenote adellijk is, heeft de echtgenoot het recht deze geslachtsnaam te voeren. Het is dan logisch om aan te nemen, dat dit recht zich ook uitstrekt tot het gebruik van de bij die geslachtsnaam behorende adellijke titel (of adellijk predikaat), natuurlijk ditmaal in de corresponderende mannelijke vorm.²¹

In het opstel van Van der Velde wordt gerefereerd naar traditioneel gewoonterecht. Het naamsgebruik van de gehuwde vrouw behoorde tot 1970 inderdaad tot het gewoonterecht. Sindsdien is dit recht echter gecodificeerd en is de kwestie van de omvang van het gebruik van de naam van de echtgenoot een zaak van uitleg van art. 1:9 BW. Traditioneel was dit een gebruik van geslachtsnaam en titel; na codificatie van de traditie betreft het gebruiksrecht ex art. 1:9 BW m.i. eveneens geslachtsnaam en titel.

Het betoog van Van der Velde gaat er kennelijk vanuit, dat het gebruik van de geslachtsnaam weliswaar is gecodificeerd, maar het gebruiken van de adels titel in aangepaste vorm nog steeds gewoonterecht is. Die redenering is gekunsteld en heeft ongewenste, discriminerende gevolgen.

EEN ZEER RECENT VERSCHIJNSEL

Boven werd reeds aangegeven, dat krachtens art. 1:9 BW sinds 1998 mannen ook de geslachtsnaam van hun echtgenote mogen voeren. Dat deze regel ook geldt, indien de echtgenote tot de adel behoort, volgt direct uit art. 1:9 BW. Dat voor geregistreerde partners eenzelfde recht tot gebruik van de andere partner geldt, blijkt ook uit art. 1:9 BW, ook in gevallen waarin een partner tot de Nederlandse adel behoort. In geval van een huwelijk van personen van gelijk geslacht geldt - uiteraard - eenzelfde regel. Te stellen, dat het recht tot gebruik van de adellijke titel of het predikaat slechts toekomt aan de echtgenotes van een adellijke man discrimineert de echtgenoten van adellijke vrouwen, de echtgenotes van adellijke vrouwen, de geregistreerde partners van adellijke personen en de echtgenoten van adellijke mannen. Een dergelijke conclusie is onnodig in het licht van de formulering van art. 1:9 BW.

Een dergelijke gevolgtrekking te baseren op traditioneel gewoonterecht overtuigt ook geenszins. Er bestaat natuurlijk geen traditioneel gewoonterecht met betrekking tot het voeren van de titels/predikaten door echtgenoten/s van gelijk geslacht of door geregistreerde partners: gelijkgeslachtelijke huwelijken en geregistreerde partnerschappen zijn immers – juridisch gezien – een zeer recent verschijnsel.

Indien men niet wil meegaan in de conclusie dat dit recht voortvloeit uit art. 1:9 BW is het zaak om die gewoonte in het licht van de legislatieve ontwikkelingen gewoonweg te scheppen. Een schending van het recht is het scheppen van een dergelijke nieuwe gewoonte allerm minst, daar de nieuwe gewoonte aansluit bij een traditioneel wel erkend gebruiksrecht van met een adellijke man gehuwde vrouw en aansluit bij de wel in de wet geregelde gebruiksrechten²² van de familienaam van echtgenote/echtgenoot of geregistreerde partner.

Bestaan op het voorgaande ook uitzonderingen? Sinds 2002 bepaalt art. 8 van de Wet lidmaatschap koninklijk huis²³:

1. "De vermoedelijke opvolger van de Koning en de Koning die afstand van het koningschap heeft gedaan dragen de titel "Prins (Prinses) der Nederlanden".
2. De titel "Prins (Prinses) der Nederlanden" kan bij koninklijk besluit uitsluitend worden verleend aan de volgende leden van het koninklijk huis:
  - a. de echtgenoot of echtgenote van de Koning;
  - b. kinderen geboren uit een huwelijk van de Koning;
  - c. de echtgenoot of echtgenote van de vermoedelijke opvolger van de Koning;
  - d. kinderen geboren uit een huwelijk van de vermoedelijke opvolger van de Koning;
  - e. zij die krachtens artikel 4 lid zijn van het koninklijk huis.
3. De titel "Prins (Prinses) der Nederlanden" vervalt met het verlies van het lidmaatschap van het koninklijk huis."

Art. 9 leden 1-3 van diezelfde wet bepalen vervolgens:

"1. De Koning, diens vermoedelijke opvolger en de Koning die afstand van het koningschap heeft gedaan dragen de titel "Prins (Prinses) van Oranje-Nassau". 2. De titel "Prins (Prinses) van Oranje-Nassau" kan bij koninklijk besluit uitsluitend worden verleend aan leden van het koninklijk huis. 3. Binnen drie maanden na verlies van het lidmaatschap van het koninklijk huis wordt bij koninklijk besluit beslist over het behoud van de titel "Prins (Prinses) van Oranje-Nassau" als persoonlijke titel voor degenen die het lidmaatschap hebben verloren."

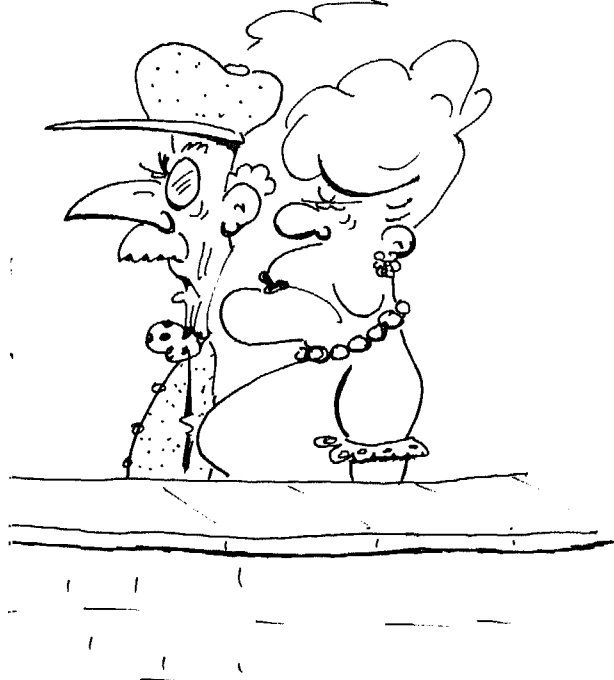

Deze regels zijn in de Wet lidmaatschap koninklijk huis opgenomen op volgende grond²⁴:

"Beide titels hebben door hun historische verbondenheid met het koninklijk huis een voorname betekenis en bekendheid in de Nederlandse samenleving verworven. Dit houdt thans in dat degene die (een van) beide titels draagt, kenbaar behoort tot de kring van erfopvolgers van de Koning en hun echtgenoten. De kring van erfopvolgers heeft een zodanige omvang bereikt dat zonder nadere besluitvorming nu de mogelijkheid ontstaat dat beide titels in de nabije toekomst ook gedragen kunnen worden door personen die niet tot de grondwettelijke erfopvolgers behoren en de Koning slechts in een verre (en in de toekomst steeds verdere) graad verwant zullen zijn. De historische relatie tussen de titels en de nauwe verbondenheid met de Koning en het koninklijk huis raakt dan op de achtergrond. Dit kan ertoe leiden dat onnodige misverstanden kunnen ontstaan over het gebruik van de titels en de positie van de dragers ervan. De regering acht een dergelijke ontwikkeling niet wenselijk. Daartoe is een regeling in het voorstel opgenomen die de bestaande situatie en de tot dusverre gevolgde lijn terzake bestendigt.

De titels «Prins (Prinses) der Nederlanden» en «Prins (Prinses) van Oranje-Nassau» worden verbonden aan het lidmaatschap van het koninklijk huis. Bepaalde leden van het koninklijk huis dragen deze titels van rechtswege. Aan andere leden van het koninklijk huis kunnen de titels bij koninklijk besluit worden verleend."

Waar is het toch mis
gegaan, Constance?

Betekenen de bovengenoemde bepalingen, dat de echtgenotes of echtgenoten van leden van het Koninklijk Huis, die krachtens Koninklijk Besluit de bedoelde titels dragen, enkel de genoemde namen en titels mogen voeren – in zover nodig met aanpassing aan het geslacht – wanneer dat recht hen bij Koninklijk Besluit is verleend? Het komt me voor dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord. De desbetreffende echtgenote(s)(n) (of geregistreerde partners) dragen die namen en titels niet, maar zij mogen deze namen en titels wel op basis van art. 1: 9 BW in het maatschappelijk en juridisch verkeer voeren.²⁵ (Gerard-René de Groot)

NOTEN

- 1 INGESTELD OP GROND VAN ART. 1:29 BURGERLIJK WETBOEK, DE SAMENSTELLING EN DE TAKEN VAN DEZE COMMISSIE VAN ADVIES ZIJN GEREGLD IN DE ART. 1:29A-29F BW.
- 2 NEDERLANDSE VERENIGING VOOR BURGERZAKEN.
- 3 HET ADELIIKE PREDIKAAT 'JONKHEER' WORDT GEVOERD DOOR EEN LID VAN DE NEDERLANDSE ADEL, DIE GEEN ADELIIKE TITEL BEZIT. ADELIIKE DAMES ZONDER ADELIIKE TITEL VOEREN HET PREDIKAAT "JONKVROUWE".
- 4 JHR. P.G.M. VAN MEEUWEN, EEN EN ANDER OVER HET NEDERLANDSE ADELRECHT, IN: DE HOGE RAAD VAN ADEL, GESCHIEDENIS EN WERKZAAMHEDEN, 'S GRAVENHAGE: STAATSUITGEVERIJ 1966, 86.
- 5 HET WETBOEK VAN STRAFRECHT VERKLAARD, LOSBLADIGE EDITIE, AANT. 1 OP ART. 435 (BIJGEWERKT DOOR SUPPL. 122 (JUNI 2003)).
- 6 VGL. DE BESLISSING VAN HR 14 FEBRUARI 1956, NJ 1956, 208.
- 7 EEN UITZONDERING GELDT WELICHT INDIEN IEMAND NAAST HET NEDERLANDERSCHAP OOK DE NATIONALITEIT VAN EEN ANDERE LID-STAAT VAN DE EUROPESE UNIE BEZIT. VGL. G.R. DE GROOT/ S.W.E. RUTTEN, OP WEG NAAR EEN EUROPEES IPR OP HET GEBIED VAN HET PERSONEN- EN FAMILIERECHT, NIPR 2004, 273-282.
- 8 ZO WAS BIJ HET HUWELIJK VAN (DETIJDS) PRINSES BEATRIX EN PRINS CLAUS ONDERMEER GETUIGE: "HARE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINSES ALEANDRA" (VAN KENT).

- 9 ZO WAREN BIJ HET HUWELIJK VAN (DETIJDS) PRINSES BEATRIX EN PRINS CLAUS OOK GETUIGEN: JULIUS EBERHARDT ARTHUR BARON VON DEN BUSCHEN HADDENHAUSEN, JOHAN CHRISTIAN PHILLIP GUSTAV FREIHERR VON JENISCH, FERDINAND HERBORT IAR GRAF VON BISMARCK EN ASCHWIN PRINZ ZUR LIPPE-BIESTERFELD.
- 10 DE AANPASSING VAN DE NAAM AAN HET GESLACHT VAN BETROKKE NE GELDT IN DUITSLAND OVERIGENS UITSLUITEND VOOR OUDE ADELIIKE TITELS DIE DEEL VAN EEN FAMILIENAAM ZIJN GEWORDEN. STEFFI GRAF WORDT DUS GEEN GRÄFIN!
- 11 ART. 6 LID 5 RIJWSWET OP HET NEDERLANDERSCHAP LUIDT: "INDIEN EEN PERSOON OP WIE DE VERKLARING BETREKKING HEEFT, GEEN GESLACHTSNAAM OF VOORNAAM HEEFT OF INDIEN DE JUISTE SPEL- LING DAARVAN NIET VASTSTAAT, WORDT DEZE IN OVERLEG MET HEM VASTGESTELD EN IN DE BEVESTIGING VERMELD; ZIJN NAAM WORDT DAARIN ZONODIG IN DE IN HET KONINKRIJK GEBRUIKELIJKE LETTER- TEKENS OVERGEBRACHT."
- 12 ART. 12 LID 2 RIJWSWET OP HET NEDERLANDERSCHAP LUIDT: "DE NAAM VAN VERZOEKER WORDT ZONODIG IN DE IN HET KONINKRIJK GEBRUIKELIJKE LETTERTEKENS OVERGEBRACHT EN KAN, INDIEN DIT VOOR DE INBURGERING VAN BELANG IS, MET TOESTEMMING VAN DE VERZOEKER BIJ HET BESLUIT TOT VERLENIING VAN HET NEDERLANDER- SCHAP WORDEN GEWUIZIGD."
- 13 ANDERS NOG VAN MEEUWEN, O.C. (NOOT 5), 90, NOOT 41 (VÓÓR DE TOTSTANDKOMING VAN DE VERMELDE WETSARTIKELIEN, DIE M.I. THANS TOT EEN ANDERE GEVOLGTREKKING DIENEN TE LEIDEN).
- 14 EUROPEES HOF VAN JUSTITIE 2 OKTOBER 2003, C 148/02, NIPR 2004, 2, WAAROVER DE GROOT/RUTTEN, O.C. (BOVEN NOOT 7) MET VERDERE LITERATUURVERWIJZINGEN.
- 15 ZIE OVER DE RELATIE NAAMRECHT EN RESPECT VOOR DE PRIVÉSFEER VAN PERSONEN: HOF AMSTERDAM 17 MAART 2005, 1162/04, UN: AT2901.
- 16 GERARD-RENÉ DE GROOT, EINIGE BEMERKUNGEN ÜBER DAS NIE- DERLÄNDISCHE ADELSPRÄDIKAT "JONKHEER", IN DAS STANDESAMT (StAZ) 1974, 103, 104
- 17 IN HET LICHT VAN DIT BETOOG ZAL HET NIET VERRASSEN, DAT IK GEEN SYMPATHIE KOESTER VOOR DE UITSpraak VAN DE RECHTBANK DEN HAAG VAN 12 JULI 2004, NIPR 2004, NR. 321, WAARIN WERD GEWEI- GERD OM DE AAN DE RUSSISCHE MOEDER ONTLEENDE GESLACHTS- NAAM VAN EEN BIPATRIDE NEDERLANDS-RUSSISCH KIND AAN DIENS GESLACHT AAN TE PASSEN.
- 18 ZIE OVER DE 'INDISCHE' ADEL: I. SEWANDONO, ADELDOM EN DE INDI- SCHE NEUSHOORN, NIB 1994, 476-480.
- 19 DIT IS HET STANDPUNT VAN DE HOGE RAAD VAN ADEL.
- 20 VGL. DE MEMORIE VAN TOELICHTING OP HET WETSVORSTEL 6 (R 1608) WAARIN DE GOEDKEURING WORDT VOORGESTELD VAN HET VOORGENOMEN HUWELIJK TUSSEN PRINS MAURITS EN MEVROUW MARILÈNE VAN DEN BROEK, ALSMEDE WETSVORSTEL 7 (R 1653) WAARIN DE GOEDKEURING WORDT VOORGESTELD VAN HET VOORGE- NOMEN HUWELIJK TUSSEN PRINS BERNHARD JUNIOR EN MEVROUW ANNETTE SEKRÈVE.
- 21 ZO G.R. DE GROOT, PIETER PRINS DER NEDERLANDEN. AANTEKENIN- GEN OVER ONGELIJKE BEHANDELING VAN MANNEN EN VROUWEN IN HET NEDERLNDSE NAAM- EN ADELRECHT, NEMESIS 1998, 143-147; VGL. OOK G.R. DE GROOT, DE HEER BERNARD SEKRÈVE?, NEDER- LANDS JURISTENBLAD 2000, 1067, 1068 (MET EEN REACTIE VAN P.A. WACKIE EYSTEN EN EEN NASCHRIFT VAN G.R. DE GROOT, NIB 2000, 1390).
- 22 ZIE BOVEN NOOT 11.
- 23 WET VAN 30 MEI 2002, Stb. 275.
- 24 MEMORIE VAN TOELICHTING OP WETSONTWERP 28 223, NR. 3, 5, 6.
- 25 HET IS IN DAT LICHT OPMERKELIJK, DAT ART. 8 LID 2 ONDER A EN C VAN DE WET LIDMAATSCHAP VAN HET KONINKLIJK HUIS DE MOGE- LIKHEID BIEDT OM DE ECHTGENOTE(N)(S) VAN SOMMIGE LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS OOK ALS EIGEN RECHT DE TITEL 'PRINS (PRIN- SES) DER NEDERLANDEN' TOE TE KENNEN.